

31 באוגוסט 2015

בשנה האחרונה ניתן להבחין בצביון מאורגן יותר של "ההתנגדות העממית" ("הטרור העממי") בירושלים, יהודה ושומרון

ג'יפ משמר הגבול עולה באש בשכונת א-טור בירושלים בעקבות השלכת בקבוק תבערה לעברו (דף הפייסבוק של קדס נט, 26 באוגוסט 2015). מכונית כיבוי אש, שהגיעה למקום כדי לכבות את הדלקה, נרגמה באבנים.

כללי

1. ידוויי אבנים (וסלעים) והשלכת בקבוקי תבערה מהווים דפוס פעולה מרכזי ב"התנגדות העממית" ("הטרור העממי"), שהינה האסטרטגיה המרכזית של הרשות הפלסטינית ופתח בששת השנים האחרונות. היקף ידוויי האבנים והשלכת בקבוקי התבערה על כוחות הביטחון הישראליים ועל אזרחים ישראלים נמצאים בשנה האחרונה במגמת עלייה. התופעה בולטת בשכונות העיר העתיקה ומזרח ירושלים ובנתיבי תנועה מרכזיים (כביש 443, הרכבת הקלה). הרשות הפלסטינית ופתח מעניקים תמיכה מדינית והסברתית ל"התנגדות העממית" ומציגים אותה כבלתי אלימה בפני הקהילה הבינלאומית.

2. הרשות הפלסטינית ופתח נוהגים להציג את "ההתנגדות העממית" כספונטנית וכעממית. אולם בשנה האחרונה הולך ומסתמן, כי בכמה מקרים קיבל טרור האבנים ובקבוקי התבערה צביון ממוסד יותר, גם אם רובו עדיין אינו כזה. הדבר מצא ביטוי במעבר מפיגועי בודדים להתארגנויות מקומיות, אשר "מתמחות" בידוויי אבנים והשלכת בקבוקי תבערה. מחשיפת התארגנויות כאלה עולה, כי כמה מהן ביצעו הכנות מקדימות לקראת פעילותן, גיבשו לעצמם דפוס פעולה, בחרו יעדים בעלי משמעות וניסו למצוא מענה לבעיית המימון ואספקת "אמצעי לחימה" (בקבוקי תבערה, זיקוקים).

מאפייני "ההתנגדות העממית" ("הטרור העממי")

3. "ההתנגדות העממית" ("הטרור העממי") מהווה את האסטרטגית המרכזית של הרשות הפלסטינית ופתח בששת השנים האחרונות (מאז שאומצה ע"י הועידה השישית של פתח, אוגוסט 2009). באמצעות "ההתנגדות העממית" מתקיים ביחסי ישראל והפלסטינים מתח תמידי, מבוקר ונשלט, שבאמצעותו מפעילים הרשות הפלסטינית ופתח לחצים אלימים על ישראל בהיקף ובמינון התואמים את האינטרסים שלהם מעת לעת¹.

4. "ההתנגדות העממית" אינה מחאה שקטה ונטולת אלימות, כפי שטוענת הרשות הפלסטינית בפני הקהילה הבינלאומית. במסגרתה נעשה שימוש מסיבי ושיטתי באלימות המתבצעת באמצעי לחימה "קרים" ומכוונת לא רק נגד כוחות הביטחון הישראליים אלא גם נגד אזרחים. דפוס הפעולה המקובל ביותר במסגרת "ההתנגדות העממית" הינו ידוויי אבנים (וסלעים), השלכת בקבוקי תבערה וירי זיקוקים. פעולות אלו נמצאות בחודשים האחרונים במגמת עלייה במיוחד במרחב ירושלים ובנתיבי תחבורה מרכזיים ביהודה ושומרון. לידוויי האבנים והשלכת בקבוקי התבערה נוספים מעת לעת סוגי פיגועים אחרים במסגרת "ההתנגדות העממית" כגון פיגועי דקירה או דריסה (שגם היקפם נמצא במגמת עלייה). הרשות הפלסטינית נותנת לפיגועי "ההתנגדות העממית" גיבוי מדיני והסברתי, גם כאשר הם מכוונים כלפי אזרחים ישראלים².

5. נתונים, שפורסמו לאחרונה ע"י משרד הבינוי, המפעיל מערך אבטחה ב"אגן העיר העתיקה" בירושלים, חושפים את ההיקף הנרחב של תופעת ידוויי האבנים והשלכת בקבוקי תבערה. על פי הנתונים הללו בחודשים יוני-יולי 2015 נרשמו 580 אירועים אלימים נגד אזרחים ונגד כוחות הביטחון ב"אגן העיר העתיקה". ב-477 מקרים המדובר בידוויי אבנים על כלי רכב חולפים וב-28 מקרים בהשלכת בקבוקי תבערה על כלי רכב ועל בתים בהם מתגוררים יהודים. בחודש יולי 2015 (221 אירועים) חלה ירידה בהיקף האירועים האלימים יחסית לחודש יוני אך מספרם נותר גבוה (359 אירועים) (YNET, 26 באוגוסט 2015). נתונים אלו אינם כוללים ידוויי אבנים והשלכת בקבוקי תבערה בשכונותיה הערביות של מזרח ירושלים³.

6. פיגועי "ההתנגדות העממית" ("הטרור העממי") הינם עדיין המאפיין הבולט של הפעילות האלימה הפלסטינית המתחוללת בשנים האחרונות ביהודה ושומרון. אולם במקביל לעלייה בהיקף "ההתנגדות העממית" התרבו בשנה האחרונה פיגועי ירי, שאין להם ולא כלום עם "ההתנגדות העממית" אלא הם שייכים לפעילות הצבאית הממוסדת. כמה מפיגועי הירי הביאו

¹ ראו מחקר על ההתנגדות העממית מה-30 במאי 2013: "[ההתנגדות העממית הפלסטינית והאלימות המופעלת במסגרתה](#)".

² ראו למשל לקט מידע מה-7 ביוני 2015: "[מאפייני התייחסות הרשות הפלסטינית ותנועת פתח לפיגועי דריסה](#)".

³ הנתונים הללו מתייחסים ל"אגן העיר העתיקה", קרי- שלושת הרבעים שבין החומות, הר הזיתים ועיר דוד. הם אינם כוללים אירועים אלימים, שהתחוללו בחודשים יוני-יולי בשכונות מזרח ירושלים ובכלל זה שעפאט, בית חנינא, עיסאויה, ג'בל מכבר ועוד (YNET, 26 באוגוסט 2015).

למותם של אזרחים ישראלים (פיגוע הירי במעיין באזור הישוב דולב והפיגוע סמוך לישוב שבות רחל בהם נהרגו שני אזרחים ישראלים)⁴.

צביון מאורגן יותר לטרור האבנים ובקבוקי התבערה

7. מאז אימוצה של אסטרטגיית "ההתנגדות העממית" התבצעו ידווי האבנים והשלכת בקבוקי התבערה בדרך כלל ע"י פלסטינים בודדים, כפעולות ספונטניות ומקומיות. הם כוונו נגד כוחות הביטחון הישראליים, נגד אזרחים ישראלים ונגד כלי רכב ישראלים הנעים בכבישי יהודה ושומרון ובשכונות הערביות של ירושלים. במרבית המקרים בוצעו הפעולות הללו על ידי צעירים פלסטינים ולעיתים גם נערים תלמידי תיכון ואף ילדים. בחלק מהמקרים בוצעו פעולות אלו במוקדי חיכוך "מסורתיים" בין הפלסטינים לבין כוחות הביטחון הישראליים ובחלק מהמקרים הם בוצעו במקומות אחרים, ברחבי יהודה, שומרון וירושלים, שנבחרו ע"י מבצעי הפיגועים.

8. למרות אופייה הספונטני והעממי של ה"התנגדות העממית" **מסתמן בשנה האחרונה, כי טרור האבנים ובקבוקי התבערה קיבל בכמה מקרים צביון ממוסד יותר ומאורגן יותר, גם אם רובו עדיין אינו כזה.** מניתוח האירועים השונים, ומחקירת פעילים בכמה התארגנויות שנחשפו, עולה, כי בכמה מקרים המדובר בהתארגנויות מקומיות, שביצעו הכנות מקדימות לקראת פעילותן ושהקדישו מחשבה לדפוס הפעולה (למשל, ידווי בקבוקי תבערה ורגימת מכוניות כיבוי אש המוזזקות למקום⁵). עוד מסתמן, כי מבצעי טרור האבנים ובקבוקי התבערה בוחרים לעצמם יעדים אזרחיים בעלי משמעות, בקרבם בלטו בחודשים האחרונים: **מכוניות ישראליות הנעות בנתיבי תחבורה ביהודה ושומרון, כולל רכבי הצלה ובכלל זה כביש 443 שבין מודיעין לירושלים; הרכבת הקלה בירושלים, שהפכה ליעד מועדף לידיוי אבנים; ובתי יהודים המתגוררים בעיר העתיקה ובקרבת אוכלוסייה ערבית בשכונות מזרח ירושלים.**

⁴ פיגוע הירי האחרון אירע ב-30 באוגוסט 2015. הוא בוצע מרכב חולף לעבר מכונית ישראלית סמוך לישוב קדומים. הנהג הישראלי נפצע באורח קל.

⁵ כך למשל, ב-26 באוגוסט 2015 הושלך בקבוק תבערה לעבר רכב משמר הגבול בשכונה א-טור בירושלים. הרכב עלה באש. מכונית כיבוי אש שהגיעה למקום נרגמה באבנים (ערוץ 10, 27 באוגוסט 2015). נראה לנו כי אין המדובר בפעולה ספונטנית אלא בתכנון מוקדם.

ג'יפ משמר הגבול לאחר שנשרף בשכונת א-טור בירושלים, כתוצאה מזריקת בקבוק תבערה לעברו (דף הפייסבוק של קדס נט, 26 באוגוסט 2015). מכונית כיבוי אש, שהגיעה למקום, נרגמה באבנים.

9. להלן כמה דוגמאות, שעלו בחקירת פעילי התארגנויות מקומיות, במקומות שונים בירושלים וביהודה ושומרון, שעסקו ביידי אבנים והשלכת בקבוקי תבערה (מתוך אתר שירות ביטחון כללי):

א. **בסוף אוגוסט 2015** נעצרה **חוליה של תושבי בית חנינא**, שעסקה בהשלכת בקבוקי תבערה לעבר כלי רכב ישראלים. בפיגועים הללו נפצעו שלושה בני אדם. שניים מחברי החוליה הינם **נושאי תעודות זהות ישראליות**. שניים מהם קטינים בני 16-17. בחקירתם סיפרו, כי **תכננו את הפיגועים מראש כנקמה על רצח התינוק הפלסטיני בכפר דומא** (אתר שירות הביטחון הכללי, 23 באוגוסט 2015).

ב. **בסוף אוגוסט 2015** נעצרה **חוליה של תושבי כפר ביתא (סמוך לשכם)**, שאנשיה היו מעורבים בהשלכת בקבוקי תבערה מכלי רכבם לעבר כלי רכב ישראלים חולפים. כמו כן עסקו אנשי החוליה **ביידי אבנים לעבר כוחות הביטחון הישראליים**. אחד מאנשי החוליה, בן 21, הינו פעיל החזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין (אתר שירות הביטחון הכללי, 24 באוגוסט 2015).

ג. **כוחות הביטחון הישראליים** חשפו התארגנות טרור, **שביצעה מספר פיגועים באזור הישוב נווה צוף (על כביש חוצה בנימין)**. ההתארגנות מנתה **שישה פעילים** כולם תושבי הכפר **בית רימא** (מצפון לראמאללה). ההתארגנות ביצעה בעיקר **פיגועי השלכת מטעני צינור ובקבוקי תבערה** במהלך ינואר-פברואר 2015 (אתר שירות הביטחון הכללי, 27 באפריל 2015).

ד. **בשכונת אבו טור**, שבירושלים המזרחית נחשפה **תשתית רחבה של פלסטינים**. אנשיה היו מעורבים **בהשלכת בקבוקי תבערה, מטענים, זיקוקים וידיי אבנים לעבר כוחות הביטחון הישראליים ולעבר בתי תושבים יהודיים במקום**. פעילי התשתית, שמנתה **עשרות פעילים פלסטינים, פעלו באופן סדור**. הם שמו לעצמם מטרה **לפגוע ברכוש ובנפש של**

תושבים יהודיים באבו טור ובאנשי כוחות הביטחון הישראליים. בראש התשתית עמד לאחרונה בכר עבד אלמע'רבי פעיל פתח, אשר היה אחראי על מימון פעילות התשתית. כמו כן הוא היה מעורב בייצור המטענים ואספקת בקבוקי התבערה וזיקוקים לחברי התשתית (שירות הביטחון הכללי פברואר 2015).

אספקת אמצעים ל"התנגדות העממית"

10. בכפר ברטעה שבשומרון נחשפה ב-26 ביולי 2015 חנות צעצועים, שמכרה זיקוקים מהסוג שנורה לעבר כוחות הביטחון הישראליים בעת הפגנות והפרות סדר. שלושה פלסטינים נעצרו. על פי החשד מכרו שלושה מאות ארגזים של זיקוקים ששימשו מפגינים נגד כוחות הביטחון הישראליים ביהודה, שומרון ומזרח ירושלים. כמו כן שימש חומר הנפץ, שבזיקוקים, להכנת מטענים מאולתרים. בחנות נתפסו גם אקדחים המשמשים לירי כדוריות ברזל. במהלך 2015 גברה תופעת ירי הזיקוקים לעבר כוחות הביטחון הישראליים, בנוסף ליידוי אבנים והשלכת בקבוקי תבערה והיא מהווה סכנת חיים (דף הפייסבוק של משטרת ישראל, 26 ביולי 2015).

11. האספקה הממוסדת של בקבוקי התבערה וזיקוקים לפעילי ההתארגנות באבו טור, וחשיפת מאות ארגזי זיקוקים בכפר ברטעה, שנועדו להפגנות ביהודה, שומרון וירושלים, מצביעים להערכתנו על צביון מאורגן בהפגנות הספונטניות לכאורה במסגרת "ההתנגדות העממית".

מצבור הזיקוקים, שהתגלה בחנות בכפר ברטעה, אשר שימש לצרכי ה"התנגדות העממית" (חטיבת דובר המשטרה, 26 ביולי 2015)